

ԻՐԱԿԱՆ ԹՎԵՐ ԿՈՌՐԴԻՆԱՏՆԵՐ ԲԱԶՄՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

§ 5. ԹՎԱՅԻՆ ՈՒՂԻՂ ԵՎ ԹՎԱՅԻՆ ՀԱՐԹՈՒԹՅՈՒՆ

4. Կորրդինատներով տրված երկու կետերի հեռավորության և հատվածը տրված հարաբերությամբ բաժանող կետի կորրդինատների բանաձևերը

Հարթության վրա կորրդինատների ներմուծումը հնարավորություն է տալիս երկրաչափական շատ խնդիրներ լուծել հանրահաշվորեն: Նման խնդիրներ լուծելիս հաճախ հարկ կլինի օգտվել կորրդինատներով տրված երկու կետերի հեռավորության՝ ստորև ձևակերպված բանաձևից:

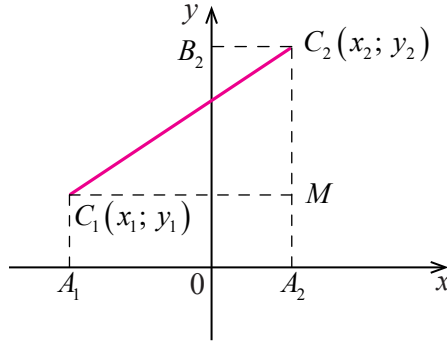
Թեորեմ: *Կորրդինատային հարթության ցանկացած $C_1(x_1; y_1)$ և $C_2(x_2; y_2)$ կետերի հեռավորությունը որոշվում է հետևյալ բանաձևով՝*

$$|C_1C_2| = \sqrt{(x_2 - x_1)^2 + (y_2 - y_1)^2} : ^1$$

Ապացուցում: Եթե $x_1 = x_2$, ապա ակնհայտ է, որ $C_1C_2 = |y_2 - y_1|$, իսկ եթե $y_1 = y_2$, ապա՝ $C_1C_2 = |x_2 - x_1|$: Դիտարկենք ընդհանուր դեպք՝ $x_1 \neq x_2$ և $y_1 \neq y_2$: Պյութագորասի թեորեմի համաձայն ունենք՝

$$C_1C_2^2 = C_1M^2 + MC_2^2 \text{ (նկ. 1):}$$

¹⁾ Այդ բանաձևը հայտնի է միջին դարերի երկրաչափության դասընթացից:

Նկ. 1

Քանի որ $C_1M = A_1A_2$, $MC_2 = B_1B_2$, ուստի $C_1C_2^2 = A_1A_2^2 + B_1B_2^2$:
Մյուս կողմից ունենք՝

$$A_1A_2 = |x_2 - x_1|, \quad B_1B_2 = |y_2 - y_1|,$$

հետևաբար՝ $C_1C_2^2 = |x_2 - x_1|^2 + |y_2 - y_1|^2$, որտեղից հետևում է, որ

$$C_1C_2 = \sqrt{(x_2 - x_1)^2 + (y_2 - y_1)^2} :$$

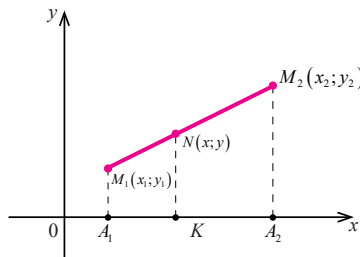
Թեորեմն սպացուցված է:

Օրինակ 1: Գտնենք $C_1(-1; 4)$ և $C_2(7; -2)$ կետերի հեռավորությունը:
Լուծում: (1) բանաձևի շնորհիվ կարող ենք գրել՝

$$C_1C_2 = \sqrt{(7 - (-1))^2 + (-2 - 4)^2} = \sqrt{8^2 + 6^2} = 10:$$

Օրինակ 2: Հարթության վրա տրված են $M_1(x_1; y_1)$ և $M_2(x_2; y_2)$ կետերը: ($x_1 \neq x_2$, $y_1 \neq y_2$): M_1M_2 հատվածի վրա գտնել այնպիսի N կետ, որ $M_1N : NM_2 = 2 : 3$:

Լուծում: Դիցուք՝ որոնելի M կետի կոորդինատներն են x և y :

Նկ. 2

Նկ. 2-ից պարզ երևում է, որ $A_1K : KA_2 = M_1N : NM_2$, այսինքն՝ $A_1K : KA_2 = 2 : 3$: Մյուս կողմից՝

$$A_1K = |x - x_1|, \quad KA_2 = |x_2 - x|:$$

Գժվար չէ համոզվել, որ M_1 և M_2 կետերի ցանկացած դիրքի դեպքում $x - x_1$ և $x_2 - x$ թվերն ունեն նույն նշանը, դրա համար էլ $(x - x_1) : (x_2 - x)$ հարաբերությունը դրական է: Նշանակում է՝

$$|x - x_1| : |x_2 - x| = 2 : 3 \Leftrightarrow (x - x_1) : (x_2 - x) = 2 : 3:$$

Վերջին հավասարությունից կստանանք՝ $x = \frac{3x_1 + 2x_2}{5}$:

Նույն ձևով կարելի է ցույց տալ, որ $y = \frac{3y_1 + 2y_2}{5}$:

Ընդհանուր դեպքում՝ եթե պահանջվում է գտնել M_1M_2 հատվածի այնպիսի $N(x; y)$ կետ, որ $M_1N : NM_2 = \lambda (\lambda > 0)$, խնդրի լուծումը տարվում է համանման դատողություններով: Ինքնուրույն ապացուցեք, որ այդ դեպքում N կետի կոորդինատները կարելի է գտնել հետևյալ բանաձևերով՝

$$x = \frac{x_1 + \lambda x_2}{1 + \lambda}, \quad y = \frac{y_1 + \lambda y_2}{1 + \lambda}:$$

Նշենք, որ M_1M_2 հատվածի միջնակետի կոորդինատները որոշվում են հետևյալ պարզ բանաձևերով.

$$x = \frac{x_1 + x_2}{2}, \quad y = \frac{y_1 + y_2}{2}:$$

Հարցեր

1. Ինչ բանաձևով են գտնում կոորդինատային հարթության վրա տրված երկու կետերի հեռավորությունը:
2. Ինչ բանաձևերով են գտնում կոորդինատային հարթության վրա տրված հատվածի այն կետի կոորդինատները, որն այդ հատվածը բաժանում է տրված հարաբերությամբ:
3. Ինչի են հավասար կոորդինատային հարթության վրա AB հատվածի M միջակետի կոորդինատները, երբ հայտնի են A և B կետերի կոորդինատները:

Առաջադրանքներ

1. Օրդիհնատների առանցքի վրա գտնել այնպիսի կետ, որը հավասարահեռ լինի $C(4; -2)$ և $D(8;1)$ կետերից:
2. Հարթության վրա տրված են $A(x_1; y_1)$ և $B(x_2; y_2)$ կետերը: Գտնել AB հատվածի այն M կետը, որն այդ հատվածը բաժանում է λ ($\lambda > 0$) հարաբերությամբ ($AM : MB = \lambda$):
3. Տրված են եռանկյան գագաթները՝ $A(-6; -12)$, $B(9; 3)$, $C(15; -9)$: Գտնել ABC եռանկյան միջնագծերի հատման կետը:
4. Թվային առանցքի վրա կառուցել (նշել) հետևյալ թվերը պատկերող կետերը.

$$\sqrt{2}, \sqrt{3}, \sqrt{13}, \sqrt{3} + \sqrt{2}, \sqrt{2} - \sqrt{3}:$$

5. Թվային առանցքի վրա նշված է $\alpha \neq 0$ թիվը պատկերող կետը: Գտնել $\frac{1}{\alpha}$ թիվը պատկերող կետը:
6. Հավասարման կամ անհավասարման տեսքով գրել պայման, որին բավարարում են կոորդինատային հարթության բոլոր այն $M(x; y)$ կետերի կոորդինատները, որոնց համար.
  - ա) $MA = 3$, որտեղ $A(0; 0)$, բ) $MA \leq 1$, որտեղ $A(0; 0)$,
  - գ) $MA = 4$, որտեղ $A(2; 5)$, դ) $MA > 3$, որտեղ $A(0; 2)$:
7. Կոորդինատային հարթության վրա պատկերել բոլոր այն կետերի բազմությունը, որոնց կոորդինատները բավարարում են տրված պայմանին.

$$\text{ա) } (x+2)(y-1)=0; \quad \text{բ) } (x-2)(x+y)=0:$$

$$\text{գ) } x < 4 \text{ և } y > -1; \quad \text{դ) } (x+2)y < 0:$$

$$\text{ե) } (x^2 - 4)(y^2 + 4) \geq 0; \quad \text{զ) } \frac{y-2x}{x^2 + y^2} \geq 0:$$

$$\text{է) } |x+y| = x+y; \quad \text{ը) } y+x^2 \leq 0:$$